

Fóti Péter: Az alternatív iskolák létjogosultsága

május 31, 2023

Az alternatív iskolák olyan szülők kívánságát elégítik ki, akik ilyen vagy olyan okokból elégedetlenek a tradicionális oktatással. Abban természetesen az alternatív iskolák különböznek, hogy ezek közül a kívánságok közül melyiket elégítik ki.

Egy Montessori iskola sokkal jobban tudja az alapkészségeket tanítani, azoknak a gyerekeknek, akik szeretnek manipulálni. Rudolf Steiner iskoláiban sokkal lassabban tanítják az írást és az olvasást, mint a tradicionális iskolában. A.S. Neill Summerhillje által inspirált demokratikus iskolákban, a gyerekek sokkal szabadabbak, mint a tradicionális iskolákban, és az iskolai élet szabályozásában a rendszeres demokratikus iskolagyűléseknek nagy szerepe van. Így az iskolarendszerben is jogos, hogy pluralizmus legyen, ahogy a modern társadalmak egyéb szektoraiban! Az iskolázás nem az állam, hanem az állampolgárok joga! (és persze a kötelesség körül is érdemes lenne gondolkodni.)

Az a kérdés, hogy milyen mértékben legyenek az iskolák az állampolgárok adójából finanszírozva egy bonyolult kérdés. Egyfelől, ha a szülők állami, tradicionális iskolába íratják gyereküket, akkor ezt az állam a minden állampolgár által befizetett adóból teszi. Ugyanerre természetesen jogot formálhatna az az állampolgár, aki gyerekének más iskolát választ. A fejkvóta mögött, ez a tiszteletre méltó törekvés állt. Méltányos lenne ennek a rendszernek az újbóli bevezetése.

A gyerekek nem az állam tulajdonai! Az alternatív iskolák ennek a felismerésnek a megtestesítői és ezért lehet őket választani! Másrészt, az emberi haladás bizonyította, hogy a

fejlődéshez szükség van kísérletekre. Az alternatív iskolák ennek a kísérletező kedvnek a materializálódásai. Az állam ezért minimális felügyeletet gyakorolhat felettük törvényeivel. (nem úgy, mint ezt ma teszi, amikor mindenbe beleszól és mindent ellenőrizni akar).

Természetesen kísérletek folyhatnak és folynak az állami iskolarendszerben is! Ezek gyakran valamilyen új tanítási módszer körül történnek. Az alternatív iskolák esetében ennél többről van szó! Itt legalábbis a demokratikus iskolák esetében *az egész iskola alkot egy szokatlan típusú közösséget*. Ezért ezt tisztességtelen lenne rákényszeríteni egy tradicionális iskola szülői közösségére. Természetesen mi, akik e mellett az iskolatípus mellett köteleztük el magunkat, már azt gondoljuk, hogy nem csupán egy kísérlet vagyunk, hanem bizonyítottunk is dolgokat! Mindezzel együtt igaz, amit korábban mondtam, hogy olyan iskola szeretnénk maradni, amit a szülők és gyerekeik választanak.

Mivel számos ellenfelünk van, és tudjuk, hogy egy kisebbség vagyunk, szeretnénk önállóságunkat megőrizni. Az önállóság felszámolása, amelyre egy kormány nagy hajlandóságot mutat oda vezethet, hogy nem tudjuk tovább azokat az eszményeket követni, amelyekben hiszünk, és amelyek eddig beváltak nálunk.

A demokratikus iskolák számos különbség ellenére közös vonásokat mutatnak: mi hiszünk a szabadság fontosságában, az önkormányzatban, a büntetések haszontalanságában, abban, hogy az iskola ne legyen egyetlen vallás irányítása alatt sem. Mindezekkel manapság elég egyedül állunk, kevés anyagi erő áll mögöttünk, és ezért nem tudtunk eddig egy erős nyomásgyakorló csoporttá alakulni. A toleranciára szükségünk van, hogy ismertethessük módszereinket és eredményeinket.

Új eszmék eleinte kevés embert győznek meg! Minél értékesebb valami annál több haragot vált ki maga ellen kezdetben. Reméljük, hogy munkánk egyre több emberben ébreszti fel a felismerést, hogy a mi új gondolataink hasznosak lehetnek neki

és gyerekei számára is. Létünk azért is érdekes, hogy megmutassuk a tradicionális iskoláknak, hogy máshogy is lehetséges az iskolát berendezni! Végeredményben csak így jöhet létre az a helyzet, hogy választani lehessen, és mi lehetőséget kapjunk a növekedésre.

A hozzánk látogató tanárok közül számosan vannak, akik azt kérdezik, hogy ők mit valósíthatnak meg mindabból, amit nálunk jónak találtak. Amit a legfontosabbnak gondolok az a demokratikus iskolák által hangsúlyozott két elem: Az egyik a megbeszélések fontossága. A másik a konszenzuson alapuló kormányzás. A megbeszélések nem csupán egy módszer arra, hogy szabályokat, megállapodásokat fogadjunk el, hanem alapvető része a tanításnak is! A megbeszélés egy játék gondolkodók között! Lehetőségnek kell lenni arra, hogy kérdések hangozzanak el, és a tanárnak látni, ha valaki zavarodott vagy elégedetlen. Mindez meghatározza a maximális osztálylétszámot. 30 embernél több véleményem szerint nem tud beszélgetni.

A második, amit egy tanárnak szerintem meg kell tennie, az az, hogy gyerekeinek kreatív és konstruktív aktivitásokra biztosít lehetőséget. Egy iskolai könyvtár, egy színpad, egy műhely, művészeti terem, olyan lehetőségek amelynek minden iskolában meg kell legyenek! Bár a mai tanárok legnagyobb része tisztában van ezek fontosságával, mégis sok iskolában hiányzik ez. Egy iskolában lehessen főzni, szőni, könyvet kötni, festeni, és más kézi munkát végezni.

Természetesen a tanárokat meg kellene becsülni. Nemcsak a számukat kellene növelni, hanem a béreiket is. Érezzék a tanárok, hogy a társadalom megbecsüli őket, ha kreatívak, és alkotó módon tanítanak. A leendő tanárok kiválasztásánál kellene kezdeni! Megbecsülésük és fizetésük fokozódása úgy hatna, hogy egyre többen akarnak majd tanárok lenni, így jobban lehet majd válogatni. Nem az oktatáson kell spórolni, hanem a militarista jellegű kiadásokon!

A mai oktatási kormányzat az utóbbi időkben kisebb pénzügyi

szabálytalanságokra való tekintettel támadást indított az alternatív iskolák ellen, de arról nem beszél, hogy pénzügyi szabálytalanságok történnek az állami iskolákban is. Aki egyáltalán nem akar semmilyen szabálytalanságot, az természetesen rögtön az egész intézményt bezárathatja! Az eddigiekben legalábbis sikerült ellenállni az ilyen kísérleteknek. Egy községi könyvtárat se zárnak be azért, mert előfordulhat ott, hogy valaki elemel egy-egy könyvet!

Még egyszer a pénzügyi vonatkozásokra térve. Elfogadva azt, hogy a mai oktatási kormányzat ennyi pénzt szán az oktatásra, megjegyezném, hogy az alternatív iskolák véleményét továbbítva azt gondolom, hogy távlatilag előnyös lenne az iskolarendszerre szánt források növelése. Mindezt nem kell kísérje a rigorózus ellenőrzés, mert az iskolarendszerbe inkább azért fektetünk be, mert hiszünk annak hasznosságában, ha gyerekeink jobb körülmények között tanulhatnak. Ez alatt értem a felszereltséget, a jobb, nyugodtabb, képzettebb tanárokat is.

A gyakran hallható panaszra, hogy a legjobb oktatás a leggazdagabbaknak jut, frappánsan úgy lehetne válaszolni, hogy jó oktatást biztosítunk minden gyereknek.

A demokratikus iskolák sajátosságai

Itt szeretném megjegyezni azt az előnyt, amelyet a demokratikus iskolák nyújtanak a gyerekeknek. A különféle érdeklődésű gyerekek, életkortól is függetlenül találkoznak az iskolagyűlések során. Itt megismerik egymás nézeteit, megismerik különbségeiket és hasonlóságait.

Ugyanezekre a fajta találkozásokra van szükségünk ahhoz is, hogy meggyőzzük az embereket, szülőket eszmeinkről, amelyek gyerekeik számára egy jobb színvonalú oktatást nyújthatna. Ezek a beszélgetések győzhetnek meg őket, mert a jobb iskolát nem lehet parancsuralmi módszerekkel bevezetni. A parancsuralmi módszerek nem jók arra, hogy a szülők attitűdje

megváltozzon gyerekeik irányában. Ilyen változások a szívben indulnak el. Ez szükségszerűen egy lassú folyamat. A meggyőzésnek ki kell terjednie a tanárképzők tanáira a gyakorló pedagógusokra is.

A szülők nélkül azonban nem jutunk messze, mert a gyerekek számára nehéz problémát jelenthet, ha a szülői ház és az iskola más, elütő módszereket használ. A változásokat széles fronton kell megvalósítanunk, és tudatában kell lennünk annak, hogy ez lassan fogunk előre haladni. Az előrehaladás útján fontos lenne, hogy azok, akiket az újfajta oktatás eszméje lelkesít meg is tudják azt valósítani. Kivételes tanárok ma is meg merik valósítani az alsó tagozatban, hogy a reggeli rövid alapkészségek tanulása után a gyerekek saját érdeklődésüknek megfelelően tevékenykedhetnek a nap többi részében és így boldogok és szabadok. Ezek a tanárok sokszor kénytelenek külső nyomást elviselni, és ezért támogatnunk kell őket, hogy ki tudjanak tartani!

A felső tagozat felé, a nehézségek csak növekednek. De ne keseredjünk el, és ne gondoljuk, hogy semmit nem lehet tenni, amíg nem lehet mindent megvalósítani! Ami az iskolai önkormányzatot illeti javasoljuk Jerry Mintz magyarul megjelent és az internetről szabadon letölthető könyvének tanulmányozását (Szabadság és demokrácia az oktatásban – Eötvös kiadó 2013). Az önkormányzat bevezetése nézetütközéshez vezethet más tanárokkal, akik arra fognak panaszkodni, hogy mi nehezebbé tesszük az ő életüket. De Jerry Mintz könyve bizonyítja, hogy a kísérletezés értékes eredményekkel jár. ()

Biztosan vannak iskolák, ahol semmiféle alternatív gondolatnak nincs helye. Innen a legjobb elmenni és egy „intelligensebb” iskolát keresni. Sokszor azonban még a legnehezebb helyzetekben is megtörténhet, hogy a tanár a gyerekekkel jó viszonyt tud kiépíteni, és ennek híre szétterjed és nem lehet visszafordítani a történeteket. Ezek az esetek nagy kitartást és elhivatottságot követelnek! De az is lehet, hogy minden próbálkozás hiábavaló és a magányosság és az elkeseredés győz,

és változtatni kell. Legtöbbünk, talán mindannyian képtelenek vagyunk sikeresek lenni hosszú távon magányosan. Az ilyen tanárnak jobb egy olyan helyet keresnie, ahol támogatást kaphat, mielőtt ereje és vidámsága végképp elhagyná.

A magányosságot az egyes iskolákon belül is fel kell oldani, és az alternatív pedagógiákban hívőknek az iskolák között is keresni kell egymást. Sajnos ez kevés helyen történik meg, és gyakran csak egy-egy alternatív pedagógiai irányzat hívei találkoznak, de az egyes alternatívák képviselői egymással nem. De ahogy a mozgalom erősödni fog, erre is gyakrabban kerül majd sor.

Ugyanez igaz a szülők mozgalmaira is. Nélkülük a tanárok önmagukban nem sokat érhetnek el. Egy-egy iskolában a szülők találkozhatnak egymással, akár a tanárok, sőt a gyerekek részvételével is. Ezeken a találkozásokon alakulhat ki a szülők szilárd meggyőződése, hogy az alternatív pedagógiák valóban gyerekük fejlődését szolgálják. Itt természetesen a fejlődés alatt nem valamiféle homályos dolgot értek, hanem valódi fejlődést, mint ismeretekben, mint az erkölcsi karakter tekintetében.

Egy egy elkötelezett tanár képes lehet arra, hogy számos szülő szemléletmódját megváltoztassa, hogy bizonyítsa, hogy a szokásos nevelési módszerek alkalmatlanok, és a helyettük javasolt módszerek találkoznak a gyerekek igényeivel és fejlődésüket jobban szolgálják. Érósebben is lehet fogalmazni: a tradicionális iskolák sokszor károsan hatnak a gyerekek életére!

Az alternatív iskolák végzőseiről

Arra az ezzel ellentétes feltételezésre, hogy az alternatív iskolákból kikerülő gyerekek életidegen álmodozók lesznek a következőket felelném: Az ezekből az iskolákból kikerülő gyerekek olyan értékeket és meggyőződéseket tesznek magukévá, amelyeket a mai társadalom többsége nem vall magáénak, és

ezért valóban előfordulhat, hogy a végzősök későbbi karrierjük során nehézségekkel találkoznak.

A mai társadalomban az üzleti világ gyakran kemény, kíméletlen, és ez undort válthat ki azokban, akik egy világban nőttek fel, amely a boldogságot, az igazságot és a jó indulatot tartja legfontosabbnak. Ezzel a problémával minden humánus iskola találkozik, nem csupán az alternatív iskolák. Vannak estek, amikor valaki ezért adja fel azt a foglalkozást, amit szíve szerint választana! Ezért találkozunk azokkal a nézetekkel a demokratikus iskolákban is: „Ez itt túl ideális”, „A gyerekek túlzottan boldogok, majd később csalódní fognak!”

Nem hiszem azt, hogy el kéne hitetnünk a gyerekekkel, hogy az iskolán túli világ jobb annál, mint amilyen. Azt is gondolom, hogy a gyerekeknek kapcsolatban kell lenniük ezzel a világgal. Ezért sem igyekezünk az iskolát elzárni a külvilágtól. De attól elhatárolom magam, amit számos látogatónk sugalmaz, hogy annak érdekében, hogy az átmenetet jobban biztosítsuk már az iskolában nyomorúságosabbá kéne tennünk a gyerekek életét és frusztrálnunk kéne őket akarattal. Az iskolában eltöltött élet ugyanolyan valós, mint az azt követő élet. Az iskolai élet valós, szemben az elképzelt jövővel, ami mindig bizonytalan. Ezért, még ha az iskolai élet utáni időszak rosszabb is lehet, az iskolai életnek olyan jónak kell lennie, amennyire ez csak lehetséges.

Az iskolai élet nem csupán felkészítés a későbbi valódi életre, hanem az élet része. Ezért az iskolai életnek olyan jónak kell lennie, amennyire csak lehet. A későbbi életben előforduló nehézségeket hajlamosak vagyunk túlértékelni. Azok az állások, ahova a tanítványaink kerülhetnek sokfélék. Ezekben a siker és boldogság nem függ azoktól a képességektől, amiket mi nem tanítunk a mi iskoláinkban! Különbén is, amíg a tőlünk kikerültek egy kisebbség tagjai lesznek, csupán az állások kisebbségének kell olyannak lennie, ahol a körülmények olyanok, ahol a nálunk nevelkedettek jól érzik majd magukat, a nélkül, hogy eldurvulnának, és felvennék azokat a jellemzőket,

amiket mi elutasítunk. Persze azt a reményt nem adjuk fel, hogy egyszer az állások többsége is olyan lesz, ami a mi általunk képzetteknek megfelel, és akkor az egész probléma is megoldódik.

Nem igaz az, hogy a demokratikus iskolákból kikerültek a többsége álmodozó és képtelen a külvilágba beilleszkedni. Nem is ezt varjuk tőlük. A világot alakítani kell. Vannak persze akik azt gondolták, hogy a demokratikus iskolák forradalmi iskolák, ahonnan forradalmárok fognak kikerülni. Valójában a demokratikus iskolákból kikerültek, nem a klasszikus forradalmárok, akik először mindent le akarnak rombolni. Sokkal inkább olyanok, akik képesek lépésről lépésre javítani az állapotokon. Az ehhez szükséges képzést megkapják a demokratikus iskolákban: Képesek a másik embert megérteni és meggyőzni, képesek akciókat szervezni, lelkesedést fenntartani, stb. stb.

A demokratikus iskolába járó gyerekek élete sok vonatkozásban hasonló a felnőtt világhoz. Egyetlen, persze nem lényegtelen különbség az, hogy nekik nem kell megkeresniük a saját életfenntartásukhoz szükséges pénzt. Életük azonban sok vonatkozásban hasonlít a felnőtt szabad élethez. Több szabad idejük van, az iskolán belül, és több mindenben dönthetnek a közösségben szabadon a tanulás és az iskolai élettel kapcsolatban. Persze a törvények rájuk ugyanúgy vonatkoznak, mint minden emberre. Ha ezeknek nem felelnek meg, akkor nekik is számolniuk kell ennek következményeivel. De ezeken a határokon belül nagyobb hatással tudnak lenni saját életükre, aminek következményei karakterüket jó irányba befolyásolja.

Nem pusztán azt gondolom, hogy a demokratikus iskolák gyerekei nem szeretik a mai társadalomban uralkodó sokszor erőteljes tekintélyelvű irányítást és életstílust, hanem azt is, hogy ennek leépítésében aktívan részt tudnak majd venni. Nem tudjuk pontosan, hogy milyen változások fognak bekövetkezni, de a változások feltételei közé tartozik az, hogy legyenek fiatalok is, akik a változások ágensei lehetnek. A tekintélyelvű világ

része a tekintélyelvű iskola. Egy jobb világ része a demokratikus iskola. Alakítsuk úgy a világot, hogy benne a tekintélyelvűség visszaszoruljon, és az iskolák is humánusabbak legyenek.

Szeretnék még egyszer kitérni arra, hogy vajon milyen módokon lehet alkalmazkodni a világhoz. Ha azt mondom, hogy valaki jól alkalmazkodott a világhoz, akkor gondolhatok arra, hogy az illető emberben nincsenek nagy belső konfliktusok, érti önmagát, ismeri a saját képességeit és határait, boldog miközben egy foglalkozást űz, boldog és sikeres az emberi kapcsolataiban. Ha ezt a demokratikus iskolák biztosítják, akkor ezt nyugodtan nevezhetjük jó alkalmazkodásnak. Mindehhez véleményünk szerint szabadságra, biztonságra, öröme, ésszerűségre, a kooperáció támogatása a túlzott versenyszemlélettel szemben, önkormányzatra van szükség. Ezzel azt mondhatjuk, hogy a demokratikus iskolák jobban alkalmazkodtak a tradicionális iskoláknál, amelyek döntő többségében ezeket a célokat, még ha hirdetik is őket, nem érik el.

Amikor sokan a társadalomhoz való alkalmazkodásról beszélnek, akkor az alatt valami mást értenek. Azt értik alatta, hogy vajon a felnövekvő nemzedék mennyire hasonul majd a világhoz, amiben él, vagy mennyiben kerül vele ellentétbe. Ezeknek az embereknek a szemében a hasonulás érték. Ne legyenek nyilvános konfliktusaid, fogadd el a világot, hasonulj, fogadd el a tekintélyeket, illeszkedj bele a harapási sorba, lefele tapossál, felfele legyél meghunyászkodó.

A magam részéről sok éve már nem akarok így alkalmazkodni. Sok éve gondolom azt, hogy mind az országunkon belül a gazdasági életben, mind a társadalmi berendezkedésben nagy problémák vannak, nem is beszélve a nemzetközi viszonyokról, a béke és a fenntartható fejlődés problémáiról. Ugyancsak azt gondolom, hogy a világ nagyon képmutató a vallások és a szexualitás kérdéseiben is. Ennek ellenére nem hiszem, hogy engem sokan rosszul alkalmazkodott, vagy nyomorúságos embernek látnának,

vagy hinnének. Az, hogy mindezekkel egy kisebbséghez tartozom, az önmagában nem tesz boldogtalanná. Azzal az érzéssel fekszem és kelek, hogy sok mindent el kell intézzek, hogy a dolgok jobbra forduljanak!

Ezért azt gondolom, hogy nagyon fontos, hogy az alkalmazkodás első értelmében sikeressé tegyük a jövő nemzedékét. Sokan azok közül, akik az első értelemben rosszul alkalmazkodtak, valóban nagy problémákkal kerülnek szembe, ha a második értelemben nem kívánnak alkalmazkodni. Az első értelmű alkalmazkodásra ezért nagyon nagy szükség van, ahhoz, hogy a világ jobb irányba változzon!

Egy toleráns világban ezek a dolgok könnyebben változtathatók, valaki könnyebben juthat az első értelemben nyugvópontra. Egy intoleráns társadalom a második értelemben alkalmazkodni nem akaró embereket gyakran egyre jobban stigmatizáltja. Könnyebben veszthetik el állásukat, csúszhatnak le a társadalomban, válhatnak kiszakítottakká. Mindez csak újra azt bizonyítja, hogy milyen fontos az, hogy az első értelemben az alkalmazkodás sikeres legyen.

A lopakodó diktatúráról

Mindez idáig az optimista elképzelésről beszéltünk, ami azt a képet vázolta fel, hogy mi minden történhet azon az úton, amikor nézeteink egyre elterjedtebbek lesznek. Természetesen a kérdés második fele is érdekes, ami arra kérdez rá, hogy mit tehet az ember, ha az általa képviselt értékek képviselői egyre kisebb számban mutatkoznak.

Ilyen változásokra lehet példa Hitler hatalomra jutása 1933-ban, vagy a Magyarországi fordulat 2010-ben, ami kezdettől fogva világosan az iskolarendszeren belül azt célozta, hogy az emberek, beleértve a gyerekeket is egyre inkább konformisták legyenek, és amely változások tagadták azt, hogy az első értelemben vett alkalmazkodás fontos lenne, és az iskolarendszerben ezek eléréséhez változtatásokra lenne

szükség. Ezzel éppen ellentétesen a hangsúly a katonás fegyelemre, a tananyag merev előírására helyeződött, és az iskolai élet merev hierarchikus világát nem leépíteni, hanem éppen erősíteni kívánta.

Kétségtelenül igaz, hogy a náci rendszer idején valakinek kijelenteni azt nyilvánosan, hogy nem ért egyet a rendszer alapjait képező vezérkultusszal, és jobbnak tartja a többpártrendszerrel, egyenlő volt a deportálással, börtönbe zárással és nagy valószínűséggel a halállal is. Ugyanez a mai Magyarországon ezek a veszélyek nem ilyen mértékűek. Mégis a félelem jelen van, és a rendszer bármikor tovább csúszhat nyílt diktatúrába, mint ezt 2015 nyarán láttuk, amikor a kormány rendkívüli hatalmat igényelt magának, és az ország számos területén rendkívüli állapotot rendelt el.

Ma tehát még meg lehet élni úgy, hogy nem szükséges hűségnyilatkozatokat tenni. A nevelés terén, még vannak alternatív iskolák, amelyek többé-kevésbé ellenállnak az iskolarendszerre kifejtett fent vázolt nyomásnak. Természetesen ezeknek az iskoláknak is kompromisszumokat kell kötnie a hatalommal. Ameddig ezt jó szívvel meg tudják tenni, és úgy érzik, hogy a kompromisszumok nem érintik az alternatív pedagógia lényegét, addig fenn kell tartani az iskolákat.

Ez számos alternatív irányzat esetében nem jelent problémát, mert például a Montessori és a Waldorf pedagógiának is van erősen tekintélyelvű olvasata. A demokratikus iskolák azonban alapjaiban ellenzik az autoriter viszonyokat, és azt az iskolaképet, ami 2010 után a magyar iskolákat jellemzi. Ezeknek az iskolakezdeményezéseknek még nehezebb a helyzete, és még inkább annak a veszélynek vannak kitéve, hogy olyan kompromisszumokra kényszeríti őket a hatalom, amelyik lehetetlenné teszi azt, hogy saját választott értékeiket megvalósítsák.

A szabadság, az iskolai megbeszélések fontossága, az önkormányzat jelentősége olyan alapok, amiket ha valaki hisz

ezekben választani kell, ha valakinek megvan hozzá a lehetősége. Természetesen a világban tovább erősödhet a tendencia, hogy az erőszak fontossága növekszik, hogy a munkaadók egyre inkább követelik a beosztottak engedelmességét, hogy nem az érvek számítanak, hanem a kegyetlen konkurencia felett aratott győzelem. David Thoreau az amerikai felvilágosodás egyik nagy alakja mondta, hogy egy igazságtalan kormány és igazságtalan törvények fennállása esetén az igaz embernek a börtönben a helye. Reméljük nem kell kövessük Thoreau tanácsát. Elképzelhető persze olyan eset, hogy valakinek gyereke otthoni tanítását kell vállalnia, ameddig ez legális marad, és valakinek megvan hozzá a lehetősége.

Visszatérve még az iskolaválasztásra: Gyerekeinknek olyan iskolát kell válasszunk, ami nekünk megfelel. Nem kell arra figyelni, hogy mit mond a szomszéd, a rokon, vagy a munkahelyi fonok. Tűrnünk ezek megjegyzéseit, és képesnek kell lennünk érvelni gyakran nevetséges érvek ellen.

Magyarország abban a reményben csatlakozott az Európai Unióhoz, hogy az megoldást jelent mindarra, ami Európában a 20. században történt, amikor két világháború, egy hidegháború és egy jó ideig a kommunista ideológia uralkodott. Az európai unió létrejöttének célja az volt, hogy a háborús készülődés helyett a békés együttműködést segítse elő. Az elválasztó nemzeti érzések helyett a nemzetek közötti kooperációra és jóindulatra kívánt és kíván építeni. Ezeket a célokat a magyar kormány 2010 óta folyamatosan megkérdőjelezi.

Mindezzel nem kívánom azt mondani, hogy ez EU minden szempontból hibátlan lenne. Erőfeszítéseket kell tenni, hogy mindenki találjon munkát, hogy senki ne maradjon képzetlen, hogy senki ne éhezzen, vagy legyen hajléktan. Ugyanez igaz persze az EU-n kívüli világra is! A problémák az EU-ban nem kérdőjelezik meg számomra a célok helyességét. Számosan vannak azonban olyanok, akik ma egy még a mainál is brutálisabb világban hisznek, és arrafelé törekednek. Azt gondolom

tévednek. Ez igaz az oktatási rendszerre is. Nem az iskolai militarizmus fokozása a megoldás a problémákra.

A problémákat éppen azok okozzák, akinek ma sajnos nagy a hangjuk: A buták, a gyűlölködők, a félősök, akik ezt erőfitogtatással igyekeznek leplezni, a gyanakvók, a mindent ellenőrizni akarók, a nacionalisták, a külső formákat és a pompát imádók, akikből hiányzik minden képzelőerő. Egyszóval őket nevezném a társadalom elmebeteg elemeinek. A világ az ő tevékenységük miatt szenved értelmetlenül. Nem a tudás hiányzik, hiszen az rohamosan nő, és az ember egyre többre képes. A baj az, hogy ez a tudás gyakran rossz célok szolgálatába áll. A problémák szokásainkban vannak, abban amit C.G Jung is megfogalmazott:

„Jobban meg kell értenünk az emberi természetet, mert az egyetlen igazi veszély, ami létezik, az az ember maga. Ő az igazi veszély, és mi sajnálatosan nem vagyunk ennek tudatában. Nem tudunk semmit az emberről. Túl keveset tudunk. Tanulmányoznunk kellene az emberi lelket, mert mi vagyunk minden eljövő gonosz forrása.“

Nem tudtunk eddig úrrá lenni saját természetünk destruktív impulzusain. Nem nagyon mondhatjuk, hogy ezek a természetből erednek, mert az állatvilág nem pusztítja önmagát ahhoz hasonlóan, ahogy ez ember ezt teszi. Ami valóban problémát jelent az részben legalábbis a nevelésből fakad. Ezért hibás az a nézet, hogy a gyerekeket arra kéne neveljük, hogy ehhez a világhoz adaptálódjanak. Így csak egy rossz kört folytatunk, a helyett, hogy képzelőerővel jobb embereket képeznénk, hogy aztán ők tovább javítsanak a világon. A lefelé tartó spirál helyett a fölfelé tartót kéne megcéloznunk. Arra van szükség, hogy a olyan embereket képezzünk, akik tudnak harcolni a világ betegségei ellen. Ahogyan Martin Luther King fogalmazta:

„A modern pszichológiában találunk egy kifejezést, amit talán többször használnak, mint bármely más kifejezést. Ez a kifejezés a „nem-igazodás”. Na, mármint, mindannyiunknak egy

olyan jól irányba igazított életet kell kialakítanunk, hogy ne váljunk neurotikussá, vagy skizofrén személyiséggé. De vannak bizonyos dolgok a szociális rendszereinkben, amelyek esetében, büszke vagyok arra, hogy nem állok be a sorba, nem igazodom, és mindenkit erre biztatom. Soha nem áll szándékomban a diszkriminációhoz, és a szegregációhoz igazodni. Soha nem akarok igazodni az erőfölénnyel bíró tömegekhez. És soha nem akarok a fizikai erőszak, és a tragikus harciasság megrázó eredményeihez igazodni. Felszólítalak az ilyen dolgokhoz való nem-igazodás-ra.”

Különben csak a bolondság fog erősödni. Meg kell tudnunk törni a rossz köröket, különben minden következő generáció egyre rosszabb helyzetbe jut majd. Így nem fogunk szabadságot és boldogságot teremteni. Hiszek abban, hogy a demokratikus iskolák pedagógia mozgalma egy irányzat, ami e felé a helyes irány felé törekszik, és segíteni tud egy lelkiileg egészséges világ felépítésében.

2015 december

Kapcsolódó oldalak:

- Fóti Péter: Milyen társadalomban szeretek élni?
- Fóti Péter: Kölcsönös udvariasság, figyelem, tisztelet gyerekek és felnőttek között
- Fóti Péter: Válaszok az Éva-magazin kérdéseire
- Tanulni nemcsak kényszerből lehet
- David Gribble: Az igazi nevelés – Summerhill